

DRUŽBENI VIDKI RAVNANJA Z EMBALAŽO IN ODPADNO EMBALAŽO

Darinka Pek Drapal
Consensus, komunikacije za odgovorno družbo d.o.o.

GZS, 12. 12. 2014

Vsebina:

1. Povzetek javnomnenjskih raziskav stališč družbe glede okolja, ravnanja z embalažo, embalaže za hrano; trajnostni trendi pri nakupovanju. Viri: Eurobarometer 2014, Raziskava Wrap, Raziskava Tetrapak , GMA (the association of food, beverage and consumer products Companies)
2. Situacija v Sloveniji – kratke opis problematike ravnanja z embalažo.
3. Komunikacijski vidiki problematike



**85% Evropejcev verjame, da
lahko imajo pomembno vlogo
pri varovanju okolja**

Vir: Eurobarometer, 2014

Kaj pravi Eurobarometer 2014?

Izsledki raziskave

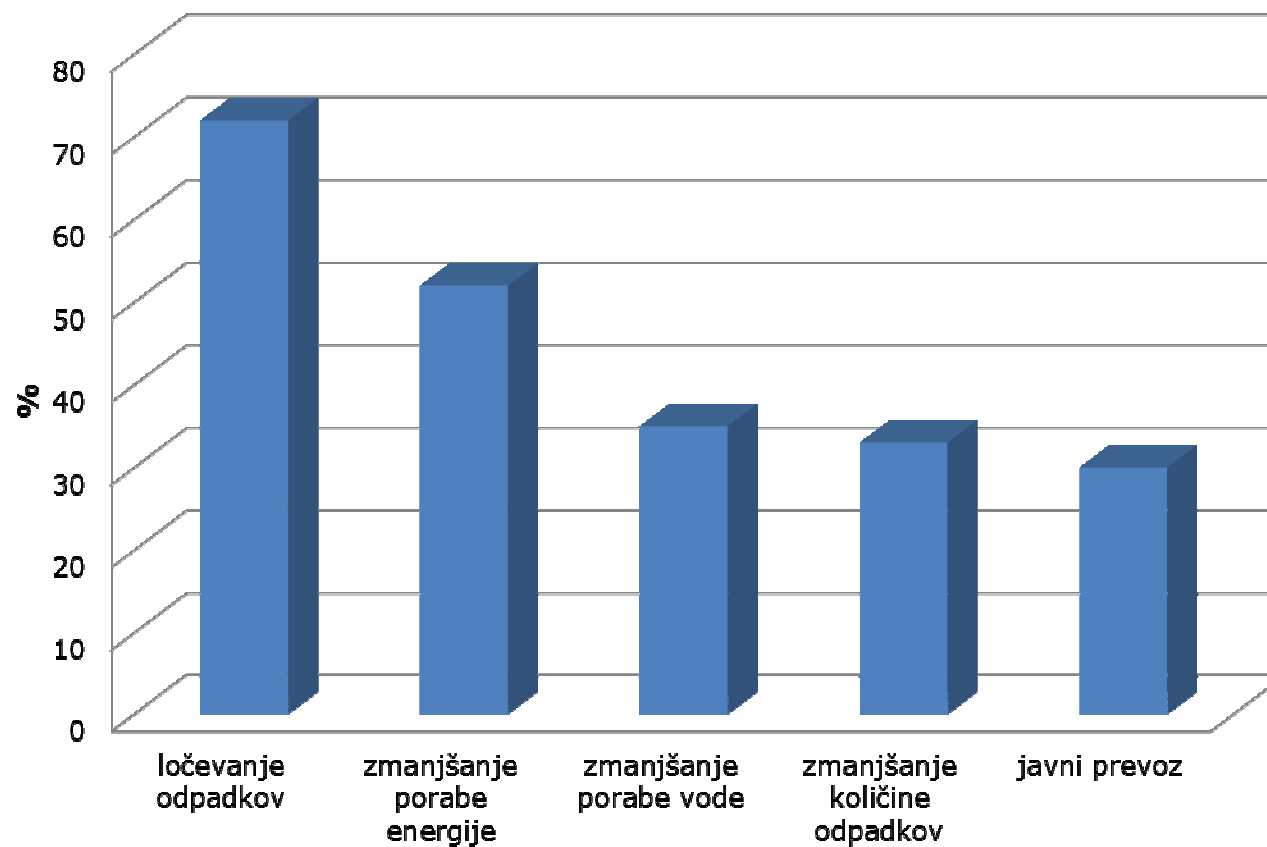
- Skoraj vsi anketirani so se strinjali, da je zanje osebno varovanje okolja pomembno, polovica pa, da je varovanje okolja zelo pomembno.
- 85 odstotkov verjame, da lahko sami igrajo pomembno vlogo pri varovanju okolja.
- Večina Evropejcev ločuje odpadke in znižuje porabo energije - čeprav se odstotek zelo razlikuje (23% v Bolgariji in 92% v Sloveniji in Luksemburgu).
- Večina Evropejcev je prepričanih, da so: **ločevanje odpadkov**, zmanjšana poraba energije in uporaba javnega transporta ključne prioritete varovanja okolja.

3/4 je pripravljenih plačati več za okolju prijazne izdelke

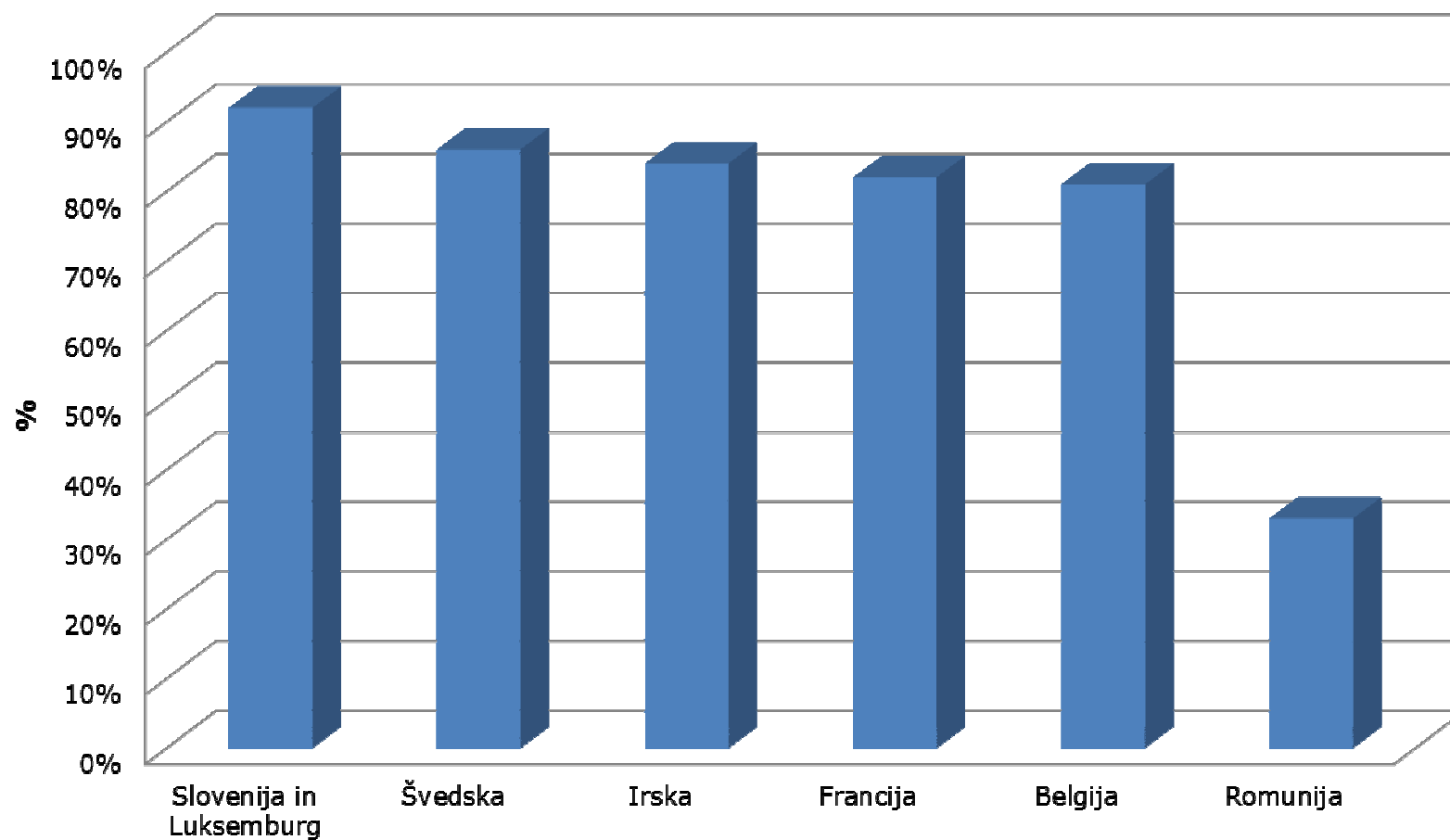
- Tri četrte Evropejcev je pripravljenih plačati več za okolju prijazne izdelke.
- Televizija ostaja ključen vir informacij o okoljskih temah, družbeni mediji in internet pa je drugi najpomembnejši vir.
- Najbolj zaupanja vreden vir so znanstveniki, agencije za zaščito okolja in televizija.
- Več ko 3/4 vprašanih je prepričanih, da velike organizacije in industrija ne naredijo dovolj za zaščito okolja in 2/3, da premalo naredijo vlade in prebivalci sami.



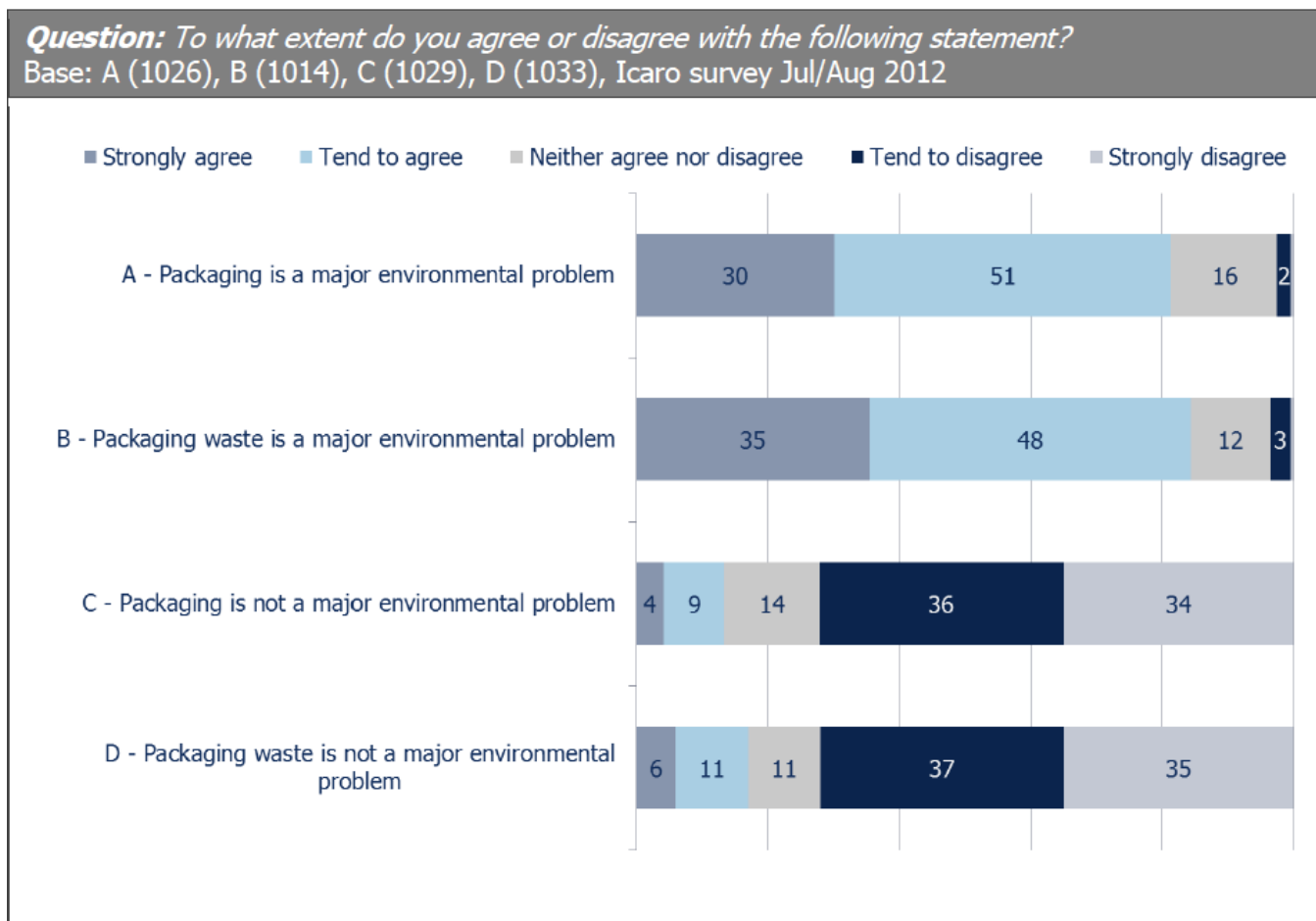
Aktivnosti za zaščito okolja



Ločevanje odpadkov po državah



Stališča do embalaže kot okoljskega problema



Vir: WRAP – raziskava 2013 – Stališča kupcev do živilske embalaže

Ali postajamo družba zelenega potrošništva in ali se to navezuje tudi na odnos do embalaže?



Zeleno potrošništvo/zeleni potrošnik

Ena od mnogih definicij:

„se izogiba izdelkom, ki ogrožajo zdravje ali pa ogrožajo okolje med proizvodnjo, uporabo in odlaganjem in ki povzročajo nepotrebne odpadke“.

(Elkington, 1994)

Ali bi se zeleni potrošnik odločal tudi za odgovornost pri embalaži?

consensus

- Zeleno potrošništvo (obnašanje/vedenje se ne oblikuje zgolj na podlagi neke splošne okoljske zavesti - zeleno potrošništvo oblikuje trg (Peattie, 1992).
- Je odvisno od stališč potrošnika (posredno vedenja) do posameznih produktov in od povezav med „zelenimi informacijami“ in informacijami o izdelku.
- Večina potrošnikov ne razlikuje med zelenimi produkti in ostalimi.

Zato je pomembno „zeleno obveščanje“ o produktih



Zakaj kupovati okolju prijazne izdelke

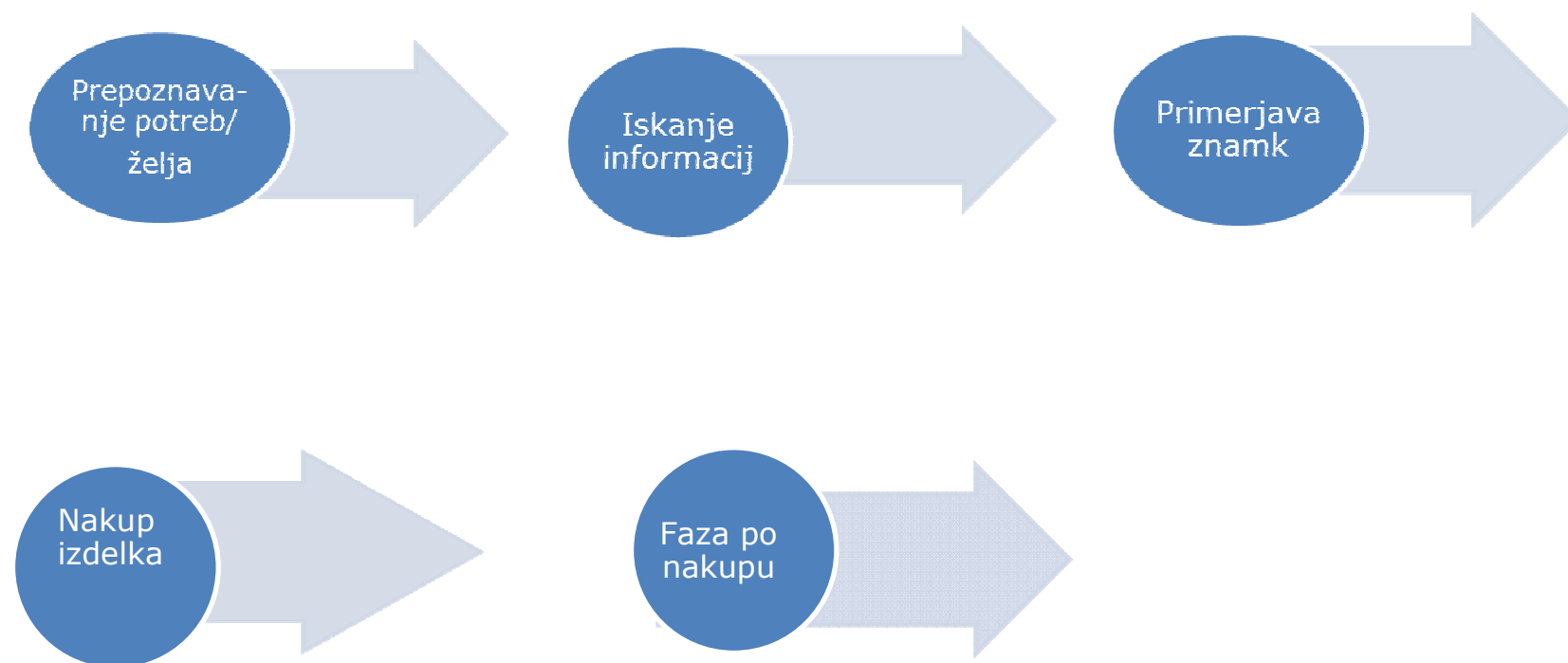
Da bi zmanjšal vpliv na okolje	51
Da bi ohranil okolje za svoje potomce	49
Je v skladu z mojim življenjskim stilom, navadami in vrednotami	21
Ker so ti proizvodi kvalitetnejši	12
Ker je to v modi	4
Ne kupujem tovrstnih izdelkov	9

Vir: WRAP – raziskava 2013 – Stališča kupcev do živilske embalaže

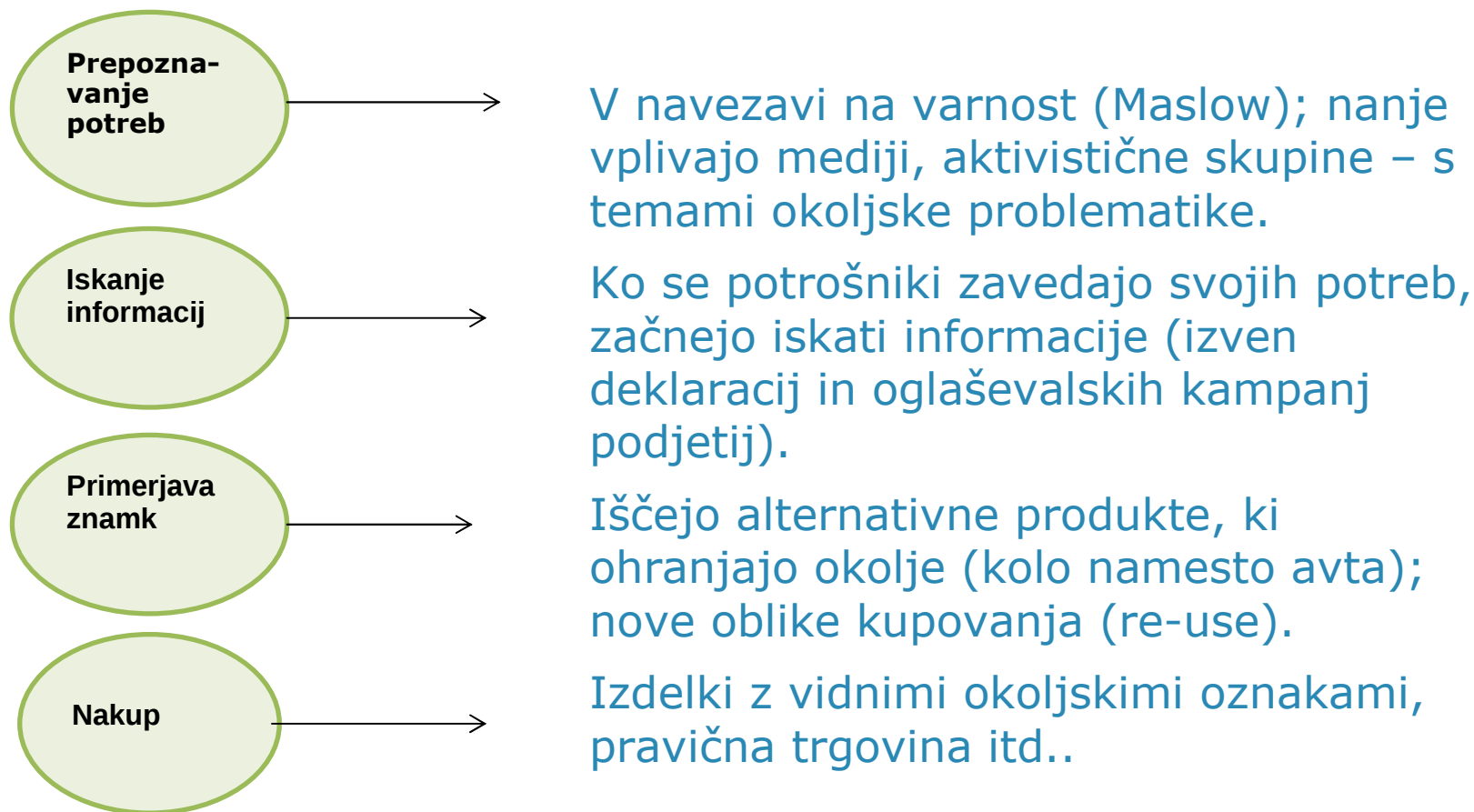
Zakaj ljudje NE kupujejo okolju prijaznih izdelkov?



Proces odločanja za zeleno potrošništvo – 5 faz



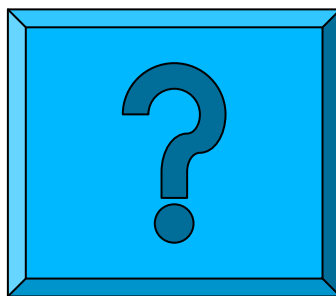
Proces odločanja – zeleno potrošništvo



5 faza: post-nakupno obnašanje – faza razlikovanja z ostalimi potrošniki

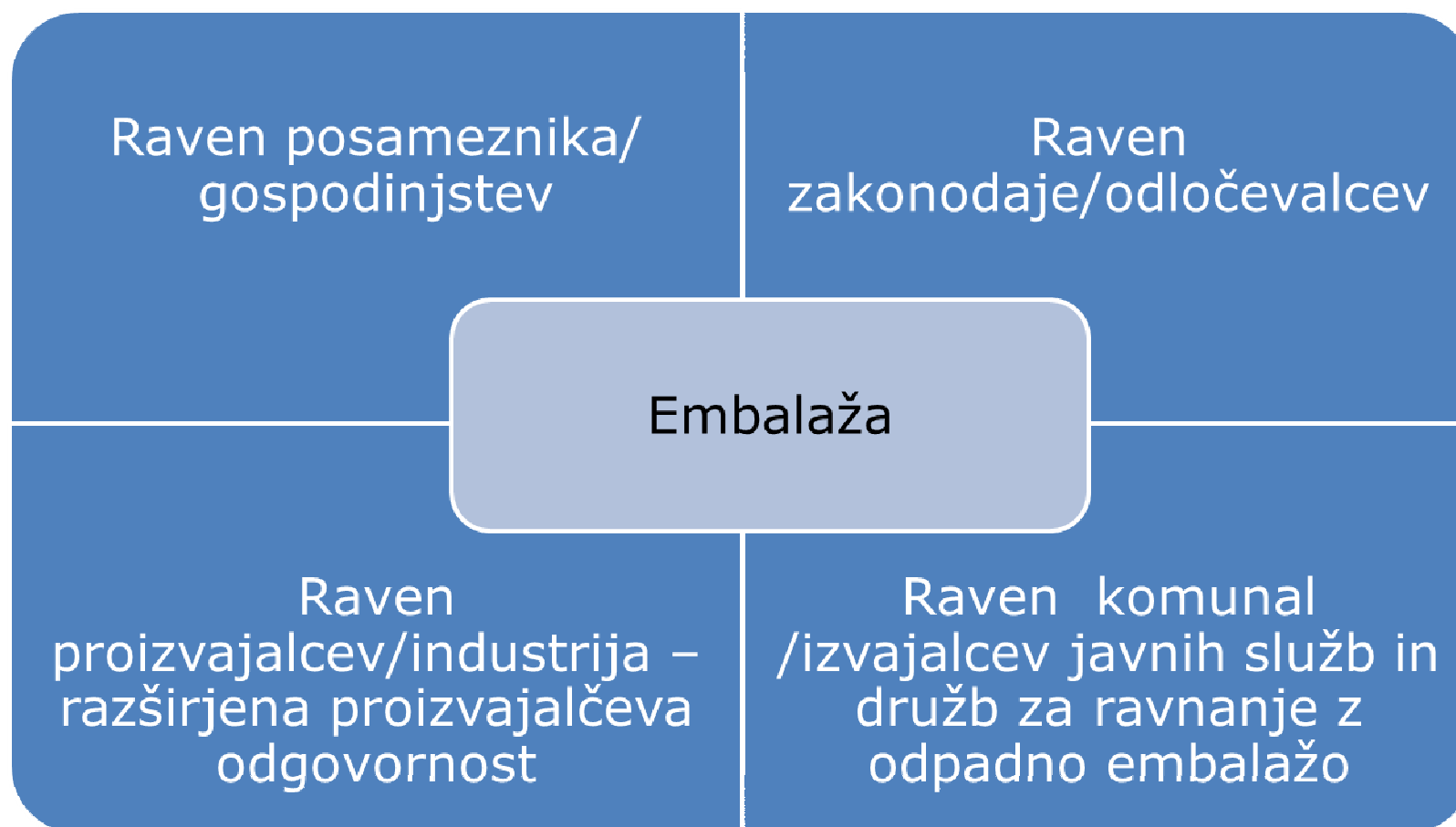
- ✓ Ponovna uporaba – za druge namene (v embalaži za piškote hranijo drugo hrano).
- ✓ Recikliranje embalaže- izdelek v embalaži, ki se lahko reciklira, je vzvod za nakup.
- ✓ Skrb za izdelke – skrbno ravnanje, ki podaljša življenjski cikel izdelka.

Ravnanje z embalažo in odpadno embalažo v Sloveniji



Kaj je cilj/ kaj želimo doseči?

Več ravni odgovornosti in zelenih sprememb obnašanja



Raven gospodinjstev – ločeno zbiranje – rumena vreča ali rumeni zabojnik



- Na trg je dano letno približno 200.000 ton odpadne embalaže
- Ali cca 100 kg na prebivalca.
- Večina odpadne embalaže v gospodinjstvih nastane zaradi živil.

Ozaveščenost posameznikov/ gospodinjstev/družbe?

Okolje

NATIS

Z okoljem ravnajmo preudarno

Nova serija oddaj Ekoutrinki
7. december 2014 ob 15:42
Ljubljana MMC RTV SLO

Podnebne spremembe, ki so zagotovo povezane tudi z neodgovornim ravnanjem z okoljem, nas s poplavami in žledom v zadnjem času večkrat opominjajo, da je treba v vsakdanjem življenju korenito spremeniti naše navade.

Če vse smeti stlačimo v vrečo in jih odložimo med mešane odpadke, smo že prispevali delček k ustvarjanju toplogrednih plinov in preprečili, da bi iz odpadkov nastala nova surovina.



Če vse "smeti" stlačimo v vrečo in jih odložimo med mešane odpadke, smo že prispevali delček k ustvarjanju toplogrednih plinov in preprečili, da bi iz odpadkov nastala nova surovina. Foto: MMC RTV SLO

Nova serija oddaj Ekoutrinki, ki se po nekajletnem premoru vrača v program nacionalne televizije, vas želi ponovno spodbuditi k razmišljanju in odgovornejšemu ravnanju, ko gre na primer za ločevanje in reciklažo odpadkov, s čimer lahko nastane nova surovina, ali pa za energetske obnove vašega stanovanja ali hiše, s čimer boste prihranili denar in 30 odstotkov energije.

Vsebine prvih oddaj - Odpadna embalaža

V Sloveniji vsak prebivalec letno odloži 100 kg odpadne embalaže. Če jo ločujemo, iz zavrženih plastenk in vrečk nastane nova surovina. Vendar centri za ločevanje in predelavo odpadne embalaže opozarjajo, da se v rumenih zabojnikih, kamor odlagamo odpadno embalažo, znajdejo odpadki, ki ne morejo v celoti pripraviti za reciklažo, ker so plastenke in konzerve še polne vsebine in ker je m embalaža še polno drugih odpadkov. Tako le iz 30 odstotkov odpadne embalaže nastane nova surovina, drugo pa se uporabi za gorivo v industrijskih obratih. In še razmislek - plastična vrečka, ki ne recikliramo, razpade šele čez 100 let.

Biomasa

Kar 60 odstotkov Slovenije pokriva gozd, neizmeren vir obnovljive energije iz biomase, ki pa je ne izkoriščamo dovolj. Če bi se v Sloveniji z biomaso ogrevali vrtci, šole, domovi za starejše, se pravi vse javne ustanove, bi bili stroški ogrevanja lahko za 50 odstotkov nižji.

Bioodpadki

V gospodinjstvih in restavracijah vsak dan nastaja gora bioloških odpadkov, ki jih lahko predelamo v zeleno energijo. Treba jih je odložiti v rjave zabojnike, ki po tem romajo v bioplinarno, kjer bakterije v naravnih procesih ustvarijo možnosti, da s tehnološkimi postopki nastane plin in zelena elektrika. Iz tone bioloških odpadkov dobimo 150 KW elektrike, kar zadošča za potrebe povprečnega gospodinjstva za 15 dni.

Nova serija nadaljuje poslanstvo oddaj Ekoutrinki, ki jih je TV Slovenija skupaj s partnerjem Fit

Raven proizvajalcev/industrija:

- Več ko 3/4 vprašanih v Eurubarometru je prepričanih, da velike organizacije in industrija ne naredijo dovolj za zaščito okolja. Zakaj?
- Ali koncept razširjene proizvajalčeve odgovornosti zadostuje za odgovorno ravnanje z odpadno embalažo?

Zakaj torej???



Raven zakonodajalcev / odločevalcev

Nova ministrica se je srečala s težavami z odpadno embalažo

BORUT ROČEVAR
borut.rocevar@rtv.si

Na zaslšanju takrat še kandidatke za ministrico za okolje in prostor Irena Majcen je poslanka državnega zbora Mirjam Bon Klanjšček postavila tudi vprašanje o neprevzeti odpadni embalaži.

»Družbe za ravnanje z odpadno embalažo te ne prevzemajo, zato so skladišča komunalnih podjetij polna.« Tako je poslanka Bon Klanjščkova iz Zaveznika Alenke Bratušek začela vprašanje Majceni.

Bibilu treba sprejeti novo zakonodajo?

»Konec prejšnjega leta je pri komunalnih podjetjih ostalo več kot 4.300 ton neprevzete embalaže. Kupi neprevzete odpadne embalaže v skladiščih komunalnih podjetij se pojavljajo že tretje leto. Zaradi nerednega prevzemanja ločeno zbrane odpadne embalaže oziroma zavrzanja prevzema in s tem kopičenja teh odpadkov v zbirnih centrih je pristojno ministrstvo letos spomladi zaostrolo inspekcijski nadzor. Postavlja se vprašanje, zakaj prihaja do kršitev zakonodaje sistema rav-



■ »Je tehnologija finančno tako zahtevna, da bo treba pomagati, ali pa gre zgolj za manever, kako pridobiti dodatna sredstva,« se ob neprevzeti embalaži sprašuje ministrica Irena Majcen.

nanj z odpadno embalažo oziroma ali je sistem na tem področju netransparenten in zakonsko nedodelan. Sprašujem vas, ali menite, da bi morali za učinkovit sistem ravnanja z odpadno embalažo sprejeti novo zakonodajo, ki bi urejala način in pogoje prevzemanja odpadne embalaže pri izvajalcih javne službe,« je Bon Klanjščkova končala vprašanje.

Pomoč ali manever

Majcnova je zatrdila, da pozna težave z odpadno embalažo: »S tem sem seznanjena, pa ne v delu ministrstva, ampak že v naši komunali. Torej na terenu.« Majcnova je bila županja Slovenske Bistrice. »Embalaža je težava v vseh komunalah po Sloveniji. Težava je večplastna. V našem gledanju je vedno nave-

zava na nekaj drugega. Zavlačevanje prevzema bo treba dodelati v tem smislu

Razpad sistema za prevzem odpadkov

Deleži embalaže Prijava ministrstva protikorupcijski komisiji, nato še tožba

LJUBLJANA – Interseroh je dobil tožbo proti ministrstvu za kmetijstvo in okolje na upravnem sodišču. Ministrstvo mora tako z upravno odločbo, ne le na spletni strani, določiti deleže odpadne embalaže, ki bi jih morale zbrati družbe za ravnanje z njo za tri leta nazaj.

BORUT TAVČAR
Nikolajevski dvorci, Interseroh (del)

Kopičijo se gore odpadne embalaže

RECIKLAŽA

Vse naj bi teklo kot po maslu: državljanji bolj ali manj skrbno ločujemo odpadke v posebne zabojnike, komunalna podjetja jih praznijo in ločene odpadke v svojih skladiščih predajo podjetjem, ki so prejela pogodbeno plačilo za prevzete količine odpadne embalaže, namenjene reciklaži. A ustavlja se v mnogih občinskih komunalnih podjetjih, kjer se kopičijo presežki neprevzete odpadne embalaže.

V skladiščih komunalnih podjetij se je konec leta nabralo kar za 4360 ton neprevzetih embalažnih odpadkov, letos se presežki samo še kopičijo. Mesečni presežki narastejo tudi za skupno

nom Evropske unije. Snagini komunalni delavci so sicer januarja iz zabojnikov izpraznili 1137 ton plastičnih in kovinskih embalaž, 584 ton stela in 193 ton papirnate embalaže.

Kot kaže, to ni več problem vlade odhodu, temveč vlade v prihod, naj bi pripravila spremenjene zakonske podlage, da bi uredili področje. Odhajajoča vlada je določila celotno letošnjem poletju.

Medtem ko se presežki odpadne embalaže kopičijo, si komunalna podjetja in tista, ki naj bi po pogodbi prevzela te količine, pa jih niso, počajo žogico. »Mrežico« jim drži pristojno ministrstvo z izgovorom, da nima denarja za interventno ukrepanje. Manjše tančnejše: »Za interventne ukrepanje žave v smislu zagotovitve prevzer

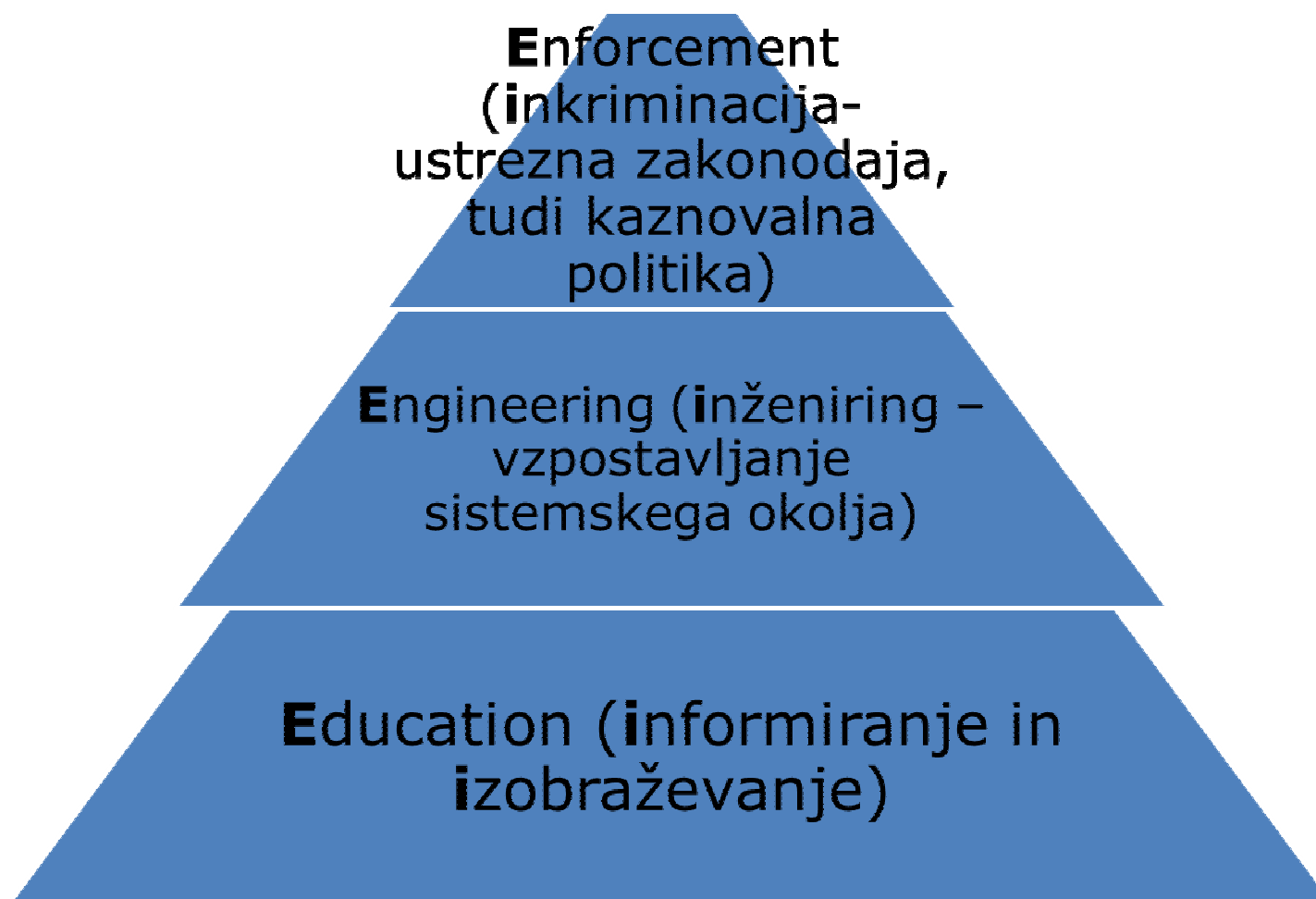
Raven IJS in podizvajalcev: Zbornica komunalnega gospodarstva (ZKG)

- **Iz predavanja predstavnika Zbornice komunalnega gospodarstva – kopija prosojnice**
- OKTOBER 2011: POPOLNA BLOKADA PREVZEMANJA ODPADNE EMBALAŽE PRI IJS,
- 2011,2012: MKO NI SPREJEL UREDBE O RAVNANJU S KOMUNALNIMI ODPADKI,
- 2011,2012: MKO NI SPREJEL SPREMEMBE UREDBE O RAVNANJU Z EMBALAŽO IN OE,
- 2011,2012: MKO NI SPREJEL OPERATIVNEGA PROGRAMA RAVNANJA S KOMUNALNIMI ODPADKI (DRŽAVA NIMA IZDELANE STRATEGIJE),
- 2012: MKO NI SPREJEL TEHNIČNE UREDBE,
- OKTOBER 2012: DELNA BLOKADA PREVZEMANJA ODPADNE EMBALAŽE PRI IJS,
- 2012: PODALJŠANJE OVD DROE (BREZ KAKRŠNIHKOLI SPREMEMB IN ZAHTEV),
- 2012: SEKCIJA OE V OKVIRU GIZ „SKUPNE SHEME“ NI REALIZIRALA IZRAVNAVE MED DROE,
- DROE NE SODELUJEJO PRI PLANIRANJU LOČENEGA ZBIRANJA ODPADKOV PRI IJS, ZATO IMA VSAKO LETO VEČJE TEŽAVE (IJS PROGRESIVNO POVEČUJEJO LOČENO ZBRANE ODPADKE NA IZVORU),
- NEPOSLUH DROE PRI IZVAJANJU NADSTANDARDA PRI RAVNANJU Z OE S STRANI IJS, KI IMAJO POTREBNO ZNANJE, INFRASTRUKTURO IN OPREMO,
- NEENAKOST PODIZVAJALCEV DROE (PREVLADUJE ARGUMENT MOČI IN NE EKONOMSKI ARGUMENT),

Vir: predavanje Zoran Rodič – Zbornica komunalnega gospodarstva – na posvetu FIT Medie „**Prenova sistema OE**“, marec 2013

Kako dvigniti zavest v družbi?

Model 3 E ali model 3 I - od spremembe stališč do spremembe vedenja



↑↑
consensus

Informiranje in izobraževanje

- V kampanji z različnimi komunikacijskimi orodji **obveščamo širšo družbo/gospodinjstva** o pomenu zmanjševanja količin odpadne embalaže (odločitev za zelene proizvode, s čim manjšo embalažo itd..) in pravilnega ravnanja z odpadno embalažo doma



sporožanje zelenega potrošništva

Inženiring - upravljanje

- Vzpostavitev ustreznega **systemskega okolja** za ustrezno ravnanje z odpadno embalažo:
 - Dosledno uveljavljanje načel proizvajalčeve razširjene odgovornosti
 - Sprejetje okoljske zakonodaje, ki bo uredila ravnanje z odpadno embalažo in uredila odnose med IJS in DROE
 - Odprava anomalij v sistemu ravnanja z odpadno embalažo

Inkriminacija

- Vzpostavitev zakonodaje, ki bo **inkriminirala**:
 - Neodgovorno ravnanje z odpadno embalažo v gospodinjstvih
 - Neodgovorno ravnanje DROE in podizvajalcev (zbiralci in predelovalci surovin)
 - Neodgovorno ravnanje IJS (odvzem koristnih surovin in prodaja na trgu itd..)